MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Gunju, 2005

Citazzjoni Numru. 804/2003

A

vs

B

Il-Qorti,

<u>I. PRELIMINARI.</u>

Rat ic-citazzjoni attrici datata 6 ta’ Awissu 2003 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewgu fil-21 ta’ Settembru elf disa’ mija u sitta w disghin (1996), (vide Dok. “A”) u minn dan iz-zwieg l-istess kontendenti ma kellhomx tfal;

Illi effettivament il-konvenuta kienet l-ewwel tfajla illi qatt hareg maghha bis-serjeta l-attur, filwaqt illi l-konvenuta kienet gharusa qabel ghalkemm l-attur ghadu sal-lum ma

jafx x'kienu c-cirkostanzi li minhabba fihom giet tronkata dik l-gherusija;

Illi l-kontendenti bdew jidhlu ghand xulxin ftit zmien biss wara illi ltaqghu l-ewwel darba;

Illi l-attur kellu u ghad ghandu ambizzjonijiet kbar ghall-karriera tieghu, illi dejjem hadet il-precedenza, filwaqt illi l-konvenuta, ghalkemm ma kellha ebda ambizzjoni ghall-avvanz fil-karriera taghha, pero' kellha l-fissazzjoni tal-'fitness' illi f'hajjitha kienet tiehu l-precedenza fuq kollox;

Illi min-naha taz-zewg kontendenti kien hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni fuq dawk li huma l-obbligi, id-drittijiet u d-dmirijiet tal-hajja mizzewga, kien hemm ukoll immaturita' u nuqqas ta' mhabba vera fil-konfront ta' xulxin, kif kellhom jintebhu matul il-hajja mizzewga;

Illi l-attur kien xtara porzjon art fil-Bahrija u kien jahdem sighat twal fiha hu flimkien ma' missieru biex jigu ffrankati l-ispejjez, u dan b'mod illi, bejn dan ix-xoghol u bejn l-impieg regolari tal-kontendenti, ftit li xejn kien jifdal hin ghall-kommunikazzjoni bejn il-partijiet u effettivament qatt ma kien hemm diskussjoni serja bejniethom dwar dawk li huma l-obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga u ghalhekk il-gudizzju taghhom certament illi ma kienx wiehed shih;

Illi meta tlesta l-post minn kollox wara hidma sfiqa *da parti* tal-attur, il-pass naturali illi kien imiss kien dak tac-celebrazzjoni taz-zwieg bejn il-partijiet, kif fil-fatt sar;

Illi min-naha tieghu l-attur dejjem pogga l-ewwel u qabel kollox il-karriera tieghu filwaqt illi l-konvenuta dejjem tat il-precedenza lill-passatemp taghha tal-'fitness' u d-dehra fizika taghha, u ghalhekk kien hemm qbil bejn il-partijiet illi miz-zwieg huma ma jkollhomx tfal sabiex ebda parti ma jkollha xkiel ghal dawk li kienu l-prijoritajiet rispettivi ta' kull parti;

Illi l-partijiet qatt ma kellhom x'jaqsmu flimkien b'mod shih qabel iz-zwieg u l-kuntatt fiziku bejniethom matul iz-zwieg kien infrekwenti, izjed u izjed meta ftit wara kien inqala'

inkwiet serju bejn il-partijiet minhabba infedelta' da parti tal-konvenuta;

Illi dan wassal ghat-tkissir taz-zwieg bejn il-partijiet tant illi effettivament il-kontendenti isseparaw legalment permezz ta' kuntratt ta' separazzjoni konsenswali pubblikat fis-16 ta' Novembru elf disa' mija w disgha w disghin (1999) u iskritt fl-atti tan-Nutar Dottor Joseph Abela LL.D. (hawn anness u mmarkat bhala Dok. "B"), sentejn biss wara illi kienu zzewgu;

Illi llum iz-zewg partijiet jghixu hajja separata u ghal kollox differenti minn xulxin, l-attur qed ikompli javvanza fil-karriera tieghu fejn anke ghandu prospetti sbieh ta' xoghol barra minn Malta filwaqt illi l-konvenuta tghix flimkien ma' ragel separat u wliedu;

Illi ghaldaqstant iz-zwieg kuntrattat bejn il-kontendenti fil-21 ta' Settembru elf disa' mija w disgha w disghin (1999) huwa wiehed null u bla effett u dan ai termini tal-provvedimenti ta' l-**artikolu 19 (1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta** b'mod generali u b'mod partikolari ai termini **tal-paragrafi (d), (f) u (g) tal-imsemmi artikolu 19(1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta**;

Illi l-istess attur talab lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi;

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti fil-21 ta' Settembru 1996 huwa null u bla effett skond il-ligi u dan a tenur tal-**artikolu 19 (1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u b'mod partikolari a tenur tal-provedimenti tal-**paragrafi (d), (f) u (g) tal-istess artikolu 19 (1) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u ghalhekk tordna li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-Att taz-Zwieg relattiv.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta minn issa stess ingunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attur a fol. 3 u fol. 4 tal-process;

Rat il-lista ta’ xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 5 tal-process;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-partijiet fl-1 ta’ Ottubru 2003 fejn il-Qorti pprefiggiet terminu ta’ tletin (30) gurnata lill-partijiet sabiex jipprezentaw x-xhieda kollha li jistghu permezz tal-procedura tal-affidavit.

Rat il-verbal datat 28 ta’ Jannar 2004, fejn Dr. Jeanine Giglio ghall-attur pprezentat l-affidavits tal-**attur A** u ta’ **missieru Salvu Scerri** u ddikjarat li ma ghandhiex provi izjed.

Rat il-verbal datat 20 ta’ Mejju, 2004.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuta datata 20 ta’ Mejju, 2004, a fol. 25 fejn eccepiet illi:-

1. Illi l-eccipjenti tifhem li hemm lok ghad-dikjarazzjoni tan-nillita’ taz-zwieg taghha ma’ l-attur a tenur tal-**artikolu 19(1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta’ Malta**, u cioe’ billi l-kunsens tal-partijiet inkiseb bl-eskluzjoni pozitiva taz-zwieg innifsu, jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

2. Bir-riserva ta’ eccezzjonijiet ulterjuri li jkunu ammissibbli skond il-ligi.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuta u l-lista tax-xhieda a fol. 26 u fol. 27 tal-process.

Rat il-verbal datat 4 ta’ Novembru 2004.

Rat in-nota tal-konvenuta Maria Dolores sive Doreen Bugeja gja’ Scerri datata 21 ta’ Marzu 2005 a fol. 29 li permezz taghha pprezentat l-affidavit **taghha stess** u ta’ **ommha Lina Bugeja**.

Rat il-verbal datat 7 ta’ April 2005, fejn il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta’ Gunju 2005.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attur qed jitlob li z-zwieg celebrat bejn il-partijiet fil-21 ta' Settembru 1996 ghandu jigi dikjarat null u bla effett skond il-ligi u dan a tenur tal-**artikolu 19(1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u b'mod partikolari a tenur tal-provedimenti tal-**paragrafi (d), (f) u (g) tal-istess artikolu 19 (1) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u ghalhekk tordna li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-Att taz-Zwieg relattiv.

Illi ma' hemm l-ebda dubju li z-zwieg hu istituzzjoni ferm importanti ghall-istabbilita` socjali; zwieg debitament registrat skond id-disposizzjonijiet relattivi tal-Kodici Civili hu presunt validu sakemm ma jigix pruvat il-kuntrarju; u anke li kieku hawn *si tratta* ta' ammissjoni ghal kollox u bla ebda kondizzjoni tat-talba attur (**artikolu 158 [2] Kap 12**) din il-Qorti ma tkunx ezonorata f'kaz ta' kawza ghall-annullament taz-zwieg milli tisma' l-provi sabiex tassigura ruhha li hemm bazi legali ghall-annullament mitlub ("**Carmel sive Charles Camilleri vs Teresa Camilleri**" – Cit. Nru. 1264/94 per Onor. Imhallef V. DeGaetano deciza fit-3 ta' Ottubru 1995 PA).

Illi l-premessi attrici jwasslu sabiex jinghad li l-attur qed ivvanta li l-imsemmi zwieg kien null u bla effett ghat-termini tal-**artikolu 19 (1) (d), (f) u (g) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi fil-premessi tac-citazzjoni l-attur qal li l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha liema premessa qeghda tirreferi ghall-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi fl-istess premessi jinghad, li l-attur sostna li hemm kaz ta' nullita' taz-zwieg peress li l-kunsens tal-partijiet inkiseb

bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu u tal-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg, liema premessa qeghda tirreferi ghall-artikolu **19 (1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta.** Minbarra dan l-istess attur isemmi l-**artikolu 19 (1) (g) tal-Kap 255.**

Illi l-**artikoli 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqraw hekk kif gej:

"Artikolu 19 (1*) B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

(f) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."

(g) jekk xi wahda mill-partijiet torbot il-kunsens taghha ma' kondizzjoni li tirreferi ghall-futur".

Illi **artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** jghid illi z-zwieg ikun null jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi l-kuncett tad-diskrezzjoni ta' gudizzju *"supposes not only maturity of intellect but also a maturity of the will, that is an ability to take decisions responsibly. A person must possess a critical faculty and internal freedom of choice in order to contract validly"* .

"Psychic disorders which give rise to a defect of due discretion include immature personality, which may be characterised by affective infantilism, immature character, affective immaturity and an emotionally unstable personality. Serious immaturity could very easily constitute a ground of nullity for a marriage. In a Rotal decision of 1961 ***Sabattani*** *held that a person either has or has not sufficient discretion of judgement to marry. If he has not, then he suffers from 'aementia', not in the sense of insanity, but in the sense that he lacks the sufficient maturity of judgement to understand and choose marriage … … ... Therefore, the weakness which affects the mind can merely result from the lack of maturity … …".*

Illi ***G. Veness,*** kif ikkwotat minn ***N. Picard*** in **'L'immaturite' et le consentement matrimonial"** (pg. 54-55) jghid is-segwenti:-

"The judge must consider the overall behaviour of the spouse, taking into account the gravity of the conduct, its continuity throughout the conjugal life, its influence on the couple's equilibrium, the relation of behavioural disorders to the 'ius in corpus and also to the right to the community of life and to consider also all the other factors which are relevant to the determination of the gravity of this immaturity with reference to married life."

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga` kellha okkazzjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenzi **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u **"Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo Porsella Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta' Jannar, 2000); **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar et nomine"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002); **"Ali Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002); **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002); **"Romina Zammit vs Paul Zammit"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi f'dawn is-sentenzi, u fid-decizjoni **"Josette Lungaro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001) il-Qorti ghamlet referenza ghas-segwenti esposizzjoni ta' ***Viladrich*** li jghid:-

*"Thus, there is grave lack [of discretion of judgment] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties, which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring. **(Viladrich, P.J.*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated"** *(Montreal, 1993) p. 686).*

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo Porsella Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta' Jannar 2000) il-Qorti spjegat:-

*"Kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap 255**, dawn l-obligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these*

essential characteristics". (***Vidadrich, P.J***. *op. cit*., p. 687).

*"Fil-kawza **"Haidin vs Haidin"** (PA. (Q.K) 7 ta' Lulju 1994), il-qorti qalet illi m'ghandu jkun hemm ebda motivazzjoni li iggieghel persuna tersaq ghaz-zwieg ghajr l-imhabba lejn persuna ohra w ix-xewqa li tqatta' l-kumplament ta' hajjitha fil-kumpanija taghha. Fiz-zwieg wiehed irid ikun lest li jaghtiha t-totalita' tieghu nnifsu esklussivament lill-persuna l-ohra, u din l-ghotja trid tkun mhux biss reciproka izda motivata bi hsieb genwin li vermament ikun irid johloq 'a partnership for life'".*

*"Mill-gurisprudenza nostrana, jista' jinghad illi d-dmirijiet u drittijiet tal-mizzewgin fiz-zwieg huma dawk li komunament wiehed jistenna fi zwieg normali fis-socjeta' taghna. Fost dawn, wiehed isemmi l-fedelta` u l-assistenza, l-unita` u l-indossubbilta' taz-zwieg, l-hajja komuni flimkien, id-dritt u d-dmir illi jittiehdu decizjonijiet flimkien intizi fl-ahjar interess tal-familja w il-prokreazzjoni ta' l-ulied. Il-hajja mizzewga timporta li l-mizzewgin jaqsmu kollox flimkien u li jkunu ta' ghajnuna u ta' assistenza lil xulxin, b'impenn shih a favur ta' xulxin u taz-zwieg taghhom l-element tal-'communio vitae'. Fil-kawza **"Micallef vs Micallef'** deciza fl-4 ta' Mejju 1993, il-Prim'Awla tal-Qorti Civili enuncjat illi 'element essenzjali tal-hajja mizzewga skond il-ligi taghna huwa d-dritt tal-mizzewgin ghall-komunjoni tal-hajja ('communio vitae') bejniethom".*

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** dan l-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *("colorem habens, substantiam vero nullam")* kif ukoll dak parzjali *(colorem habens, substantiam vero alteram)* tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frasi "*eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu"*, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ippruvat il-'*finis operis'* taz-zwieg gie effettivament eskluz

mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza **"Cali' vs Dr. Albert S. Grech *nomine".*** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Fid-decizjoni **"Galea vs Walsh"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".* Illi fis-sentenza **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A. 14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jghati l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".

Illi kif gie insenjat fid-decizjoni fl-ismijiet **"Francesco Teuma vs Liugi Camilleri et",** (K. 1 ta' Ottubru 1884 - Vol.X p.912) :-

"a poter dedursi la invalidita dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe' 'fictio seu ostensio falsi pro vero'.

Illi fil-kawza **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar *et nomine*"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) inghad li *"meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, alavolja hu kapaci jghati l-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cioe', issimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cioe' saret simulazzjoni parzjali".*

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel mal-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002 inghad li *"wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta' l-kunsens tieghu kien gja mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jghatu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg".*

Illi fil-fatt ghal dak li jolqot l-kuncett ta' *"l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga"*, u cjoe' simulazzjoni parzjali, il--Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et"** (P.A. (NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-elementi essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*"kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied"*. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*"consortium vitae"* tikkomprendi zewg elementi u cioe' l-imhabba konjugali u r-responsabbilita` tal-familja. Kif qalet il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-"consortium vitae" hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-"Consortium Vitae" tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilita' tal-familja."

Illi fil-fatt l-element ta' l-indossubbilta` taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta` u formazzjoni tal-familja. L-ligi Maltija tippresuponi *'iuris tantum'* dan l-element ta' indossolubbilta' fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, ***J. Edwards Hudson*** (pg. 164-165), jispjega car li: *"indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power".*

Illi wkoll, ***D.J. Burns*****,** fil-kummentarju tieghu (***D.J. Burns***, "**Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions - A Historical Synopsis and Commentary".** pg.151) jghid li *"it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indossolubbilta') *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract."*

Illi hawn ukoll il-Qorti tirreferi ghal dak li inghad fis-sentenza **"Sharon Lanzon mart Francis Attard vs Francis Attard"** (P.A. (RCP) 15 ta' Marzu 2000) u cjoe':-

"Meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mil-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja huwa kapaci li jaghti kunsens validu taz-zwieg, pero' fl-atti tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-omissjoni tieghu eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cioe' issimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori iz-zwieg, jew inkella fejn waqt li l-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cioe' saret simulazzjoni parzjali".

"Mill-gurisprudenza nostrana, jista' jinghad illi d-dmirijiet u drittijiet tal-mizzewgin fiz-zwieg huma dawk li komunament wiehed jistenna fi zwieg normali fis-socjeta' taghna. Fost dawn, wiehed isemmi l-fedelta' u l-assistenza, l-unita' u l-indossubbilta' taz-zwieg, il-hajja komuni flimkien, id-dritt u d-dmir illi jittiehdu decizjonijiet

flimkien intizi fl-ahjar interess tal-familja w il-prokreazzjoni ta’ l-ulied. Il-hajja mizzewga timporta li l-mizzewgin jaqsmu kollox flimkien u li jkunu ta’ ghajnuna u ta’ assistenza lil xulxin, b’impenn shih a favur ta’ xulxin u taz-zwieg taghhom l-element tal-‘ communio vitae’. Fil-kawza ***“Micallef vs Micallef’*** *deciza fl-4 ta’ Mejju 1993, il-Prim’Awla tal-Qorti Civili enuncjat illi ‘element essenzjali tal-hajja mizzewga skond il-ligi taghna huwa d-dritt tal-mizzewgin ghall-komunjoni tal-hajja (‘communio vitae’) bejniethom”.*

Illi fl-ahharnett **l-artikolu 19 (1) (g)** jipprovdi li z-zwieg huwa null:-

“(g) jekk xi wahda mill-partijiet torbot il-kunsens taghha ma’ kondizzjoni li tirreferi ghall-futur”.

Illi dwar l-**artikolu 19 (1) (g)** jinghad skond ***J. Edward Hudson*** *“a condition could either be suspensive or resulutive. It is suspensive if it delays the entry in effect of the obligation of an act until the condition itself is fulfilled. It is resolutive if it dissolves the obligation only if it verifies itself and therefore renders it null. e.g. “I will live in marriage with you until I find someone who is more wealthy than you”* (**“Handbook II for Marriage Nullity Cases”** pg. 107). Illi huwa mportanti li wiehed jinnota li din il-kondizzjoni tapplika biss ghall-kaz ta’ annullament taz-zwieg jekk din il-kondizzjoni tirreferi ghall-avveniment fil-futur.

<u>(ii) Apprezzament tal-Provi.</u>

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi l-partijiet izzewgu fil-21 ta’ Settembru 1996 u ma kellhom l-ebda tfal u sseparaw legalment u b’mod konsenswali fis-16 ta’ Novembru 1999.

Illi mill-provi prodotti ma’ hemm l-ebda dubju f’ghajnejn din il-Qorti li l-attur ssimula l-kunsens tieghu ghal dan iz-zwieg peress li *a priori* u mill-bidu nett eskluda li jkollu tfal mir-relazzjoni mal-konvenuta u dan jghidha u jammettiha b’mod mill-iktar car fix-xhieda tieghu. Fil-fatt huwa jghid li:-

"….meta konna nitkellmu dwar il-futur taghna, ma kien hemm xejn car f'ghajnejna ghajr haga wahda, u cjoe' illi ma riednix illi jkollna tfal. Jiena minn dejjem kelli ambizzjoni li nkompli nistudja u possibbilment anke nahdem barra minn Malta u l-ulied kont narahom bhala xkiel ghal dawn il-progetti. Min-naha taghha l-konvenuta kienet iffissata fuq il-figura taghha u kienet thares lejn it-tqala bhala xi haga li tbezzaghha ma jmurx jigri li tehxien u ma' tergax tigi ghal li kienet qabel".

Illi ma' hemm l-ebda dubju li l-prokreazzjoni ta' l-ulied hija wahda mill-elementi essenzjali taz-zwieg u l-eskussjoni ta' l-istess iwassal sabiex il-kunsens ikun simulat u allura vizzjat abbazi ta' dak li jipprovdi l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi l-istess attur jallega li l-konvenuta kienet ftehmet mieghu dwar dan, izda meta wiehed ihares lejn ix-xhieda tal-konvenuta, issib li hija tallega l-oppost tant li hija tghid li riedet tfal u kien il-konvenut li ma riedx ulied – ghalkemm hija saret taf dwar dan mill-agir ta' l-istess attur anke peress li kien jevita li jkollu relazzjoni intima maghha. Ovvjament dan huwa kontra dak li qalet hija stess fix-xhieda taghha fejn hija ammettiet li kien hemm eskuzzjoni posittiva ta' almenu element essenzjali fiz-zwieg, pero' fil-kaz taghha la darba cahdet li hija eskludiet li jkollhom tfal miz-zwieg taghhom ix-xhieda taghha bl-ebda mod ma' indikat liema element essenzjali taz-zwieg hija eskludiet, u allura certament li d-disposizzjonijiet ta' l-**artikolu 19 (1) (f)** ma japplikawx ghaliha; dan minkejja dak li ecceppiet fl-eccezzjoni taghha.

Illi pero' din il-Qorti thoss li xorta wahda l-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat u dan peress li tidher li hija accettat li tizzewweg lill-attur biss ghaliex kienet damet xi sentejn tohrog mieghu, ghalkemm tammetti li komunikazzjoni mieghu ma' tantx kien hemm ghaliex hija tghid li kien mohhu biss biex jahdem fil-post li kien xtara; mhux hekk biss izda preparamenti ghal dan iz-zwieg bejniethom ma' kien hemm xejn, peress li bejn ix-xoghol, bejn il-part-time li jidher li t-tnejn kellhom, u wkoll man-namur li jidher li l-konvenuta kellha ghall ezercizzju fiziku, jidher li l-partijiet

ftit jew xejn hallew zmien sabiex isiru jafu lill xulxin u jimpenjaw ruhhom ghal xulxin; bil-kuntrarju jidher li l-konvenuta kellha impenji ohra li kellhom priorita' fuq ir-relazzjoni taghha ma' l-attur u din il-Qorti thoss, li anke jekk wiehed ihares lejn ix-xhieda taghha llum, mill-ewwel wiehed jinnota li l-istess konvenuta izzewget lill-attur biss ghaliex kienet biss ilha koppja mieghu u xejn izjed, u din il-Qorti thoss li l-istess konvenuta ma' kellha ebda element ta' impenn ghal hajja mizzewga ma' l-attur, u certament li hija tat il-kunsens taghha ghaz-zwieg f'mument f'hajjita meta kienet bierda ghal kollox mill-attur u l-element ta' *consortium vitae* kien ghal kollox assenti minn dak li hija kienet thoss ghall-istess attur – fil-fatt din il-Qorti thoss li ix-xhieda tal-konvenuta turi immaturita' gravi min naha taghha fejn jidher li hija qatt ma fittxet li jkollha xi komunikazzjoni jew almenu diskussjoni ma' l-attur fuq il-hajja mizzewga, u ma' uriet interess ta' xejn, lanqas ghall dak li kien qed jaghmel materjalment fid-dar fejn suppost kellhom jghixu, b'dan li hija *"simply drifted into marriage"*, bla ebda emozzjoni ta' xejn. Dan irendi l-kunsens tal-konvenuta vizzjat abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti **taqta' u tiddeciedi** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta biss inkwantu huma inkompatibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba** attrici biss fis-sens hawn deciz b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti fil-21 ta' Settembru 1996 huwa null u bla effett skond il-ligi u dan stante li l-kunsens ta' l-attur kien vizzjat abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** fil-waqt li dak tal-konvenuta kien vizzjat skond id-disposizzjonijiet ta' l-**artikolu 19 (1) (d) ta' l-istess Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u ghalhekk tordna li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-Att taz-Zwieg relattiv.

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------